

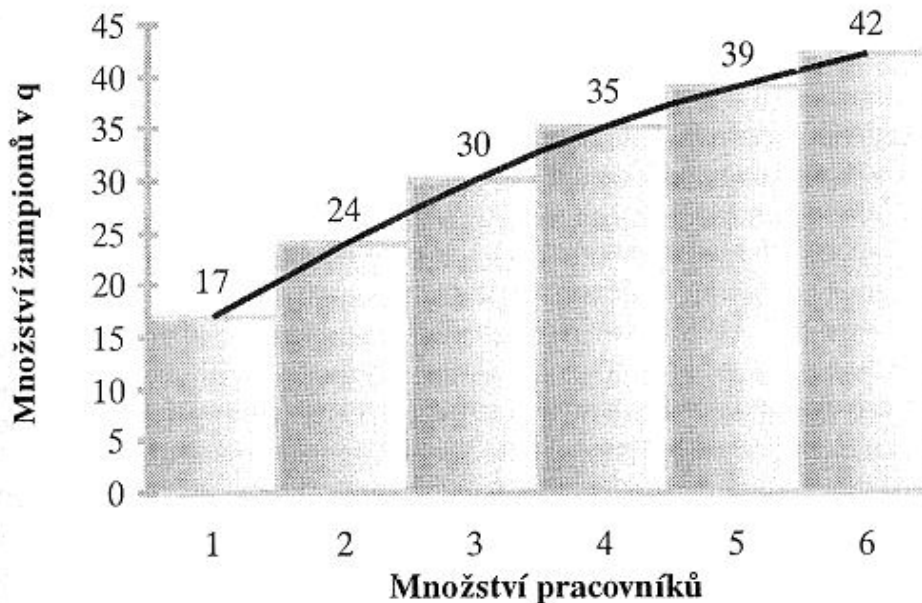
Tisk a návrat

Celkový produkt a mezní produkt

Mikroekonomie také hovoří o výnosu jako celkovém fyzickém produktu (Total Physical Product, TPP), zkráceně o celkovém produktu (TP), a u přírůstků produkce zkoumá, jaká změna příslušného výrobního faktoru jej vyvolala a nazývá jej mezním fyzickým produktem (Marginal Physical Product, MPP), zkráceně mezním produktem (MP). Graficky může být průběh obou veličin následovný. Jde opět o firmu Cham.

Celkový produkt (TP), marginální produkt (MP) jsou ve fyzických jednotkách.

Obrázek 9-3 Celkový fyzický produkt (TP)

Obrázek 9-3 Celkový fyzický produkt (TP)
Závislost je více než zřejmá. Obsahem je klesající produktivnost vyrobeného faktoru práce. Výnosy sice rostou, ale přírůstky klesají.

Úkol k obrázku 9-3:
Srovnejte problém s příkladem v kapitole 1!

Jestliže se kupříkladu při pěstování žampionů v jedné místnosti změní počet pracovníků z jednoho na dva, celkový produkt vzroste ze 17 q na 24 q, tj. o 7 q. Tento přírůstek výnosů je mezním fyzickým produktem práce (zkráceně mezním produktem práce). Lze samozřejmě spočítat i **průměrný produkt** na jednotku práce, který činí 12 q atd.

Mezní fyzický produkt (práce) MPL

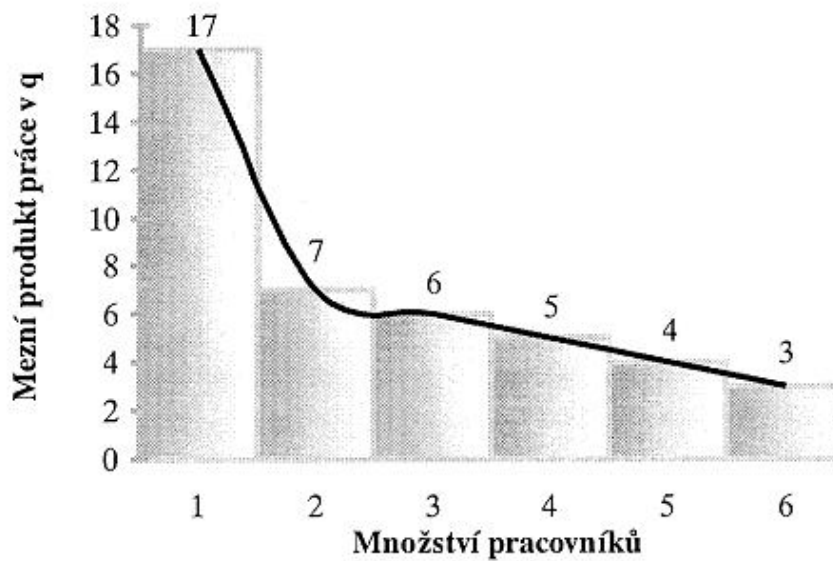
Tabulka 9-1 Fyzický produkt firmy Cham

Pracovníci	Celkový produkt (TP)	Průměrný produkt (AP)	Mezní produkt (MPL)
1	17	17	17
2	24	12	7
3	30	10	6
4	35	8,75	5
5	39	7,8	4
6	42	6	3

Tabulka 9-1 Fyzický produkt firmy Cham
Z celkového produktu a jednotek vstupů můžeme spočítat průměrný produkt ($AP = TP/q$) nebo mezní produkt práce $MPL = TP_n - TP_{n-1}$.

Jednoduchá tabulka shrnuje hodnoty celkového produktu (TP), marginálního produktu práce (MPL) i průměrného produktu (*Average Product, AP*) při konstantním K. Pokles mezního fyzického produktu práce je z příkladu firmy Cham vidět na obrázku 9-4.

Obrázek 9-4 Mezní fyzický produkt práce (MPL)

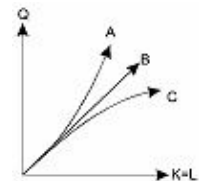

Obrázek 9-4 Mezní fyzický produkt práce (MPL)

Ačkoli není průběh poklesu MPL úplně fyzický - skok ze 17 q na 16 q - linie poklesu je zřejmá. Z této linie vyplývá, nakolik je ekonomické zaměstnávat další pracovníky při jedné pěstební místnosti. Pokud ale poptávka žádá své, není v krátkém období vyhnutí.

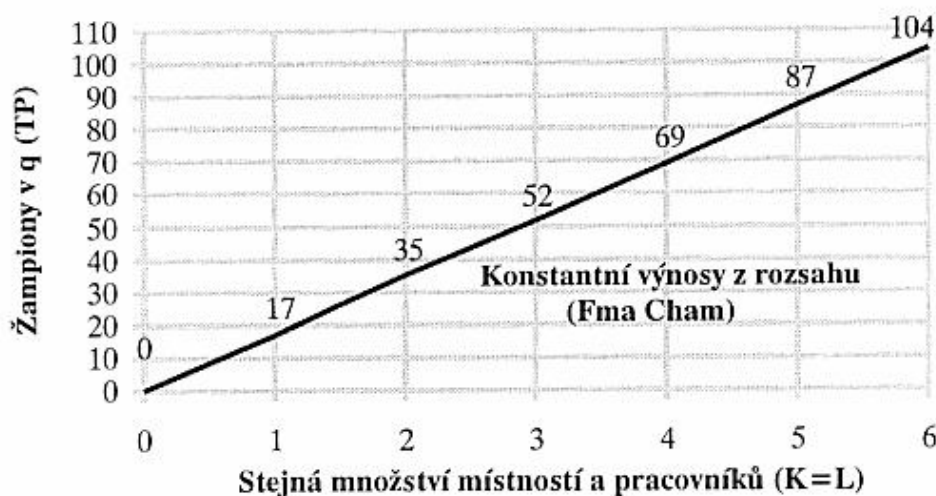
Ve směru B se v produkční matici prosazuje zákon ekonomie výnosů z rozsahu. U tohoto druhu závislosti mezi vstupy a výstupy je empiricky prokázáno, že mohou nastat situace, kdy výroba ve větším množství, tj. výroba s proporcionálním zvyšováním vstupů dává na výstupech tyto výsledky (výnosy):

- roste přímo úměrně vstupům (konstantní přírůstky výnosů)
  - roste méně než proporcionálně (klesající přírůstky výnosů)
  - roste více než proporcionálně (rostoucí přírůstky výnosů).
- Poslední případ rostoucích přírůstků je nazýván **ekonomií výnosů z rozsahu**, přesněji řečeno **kladnými efekty výnosů z rozsahu**.

Nejdůležitější rys: kladné efekty výnosů z rozsahu!

Obrázek 9-5 Výnosy z rozsahu

Obrázek 9-5 Výnosy z rozsahu
Takto vyhlíží graf výnosů z rozsahu pro firmu Cham. Podařilo se jí dosáhnout konstantního nárůstu. Z matematického hlediska je to záležitost funkce $q = 10 \cdot 3KL$. Podstatné je proporcionální zvyšování

Dochází-li v dlouhém období k proporcionálnímu zvětšování všech vstupů, zvyšují se hladiny izokvant výstupu podle toho, jaký růst produkce firma dosahuje. V grafickém znázornění se tyto izokvanty produkce posunují (stejně jako indifferenční křivky) směrem doprava nahoru. Máte možnost si je prohlédnout na obrázku 9-7 na následující straně. Na obrázku 9-2 je konkrétní případ výnosů z rozsahu u firmy Cham. Zde jde o rovnoměrné (konstantní) zvyšování produkce při zvýšení obou vstupů o jednotku, které je ovšem vyjádřeno funkčním grafem, nikoli izokvantami produkce.

Znázorňován izokvant produkce a podobně také izokost (izokvant nákladů) se neděje v mikroekonomii pro nic za nic. Tyto grafické nástroje pomáhají vysvětlit chování firmy při posuzování nejlepší skladby vstupů s různou výtěžností (produktivností). Samozřejmě za předpokladu, že to umožňuje používaná technologie.

Než podnik vstoupí na trh, musí zavést určitou technologii své produkce a zorganizovat výrobu. S tím souvisí i posouzení ekonomických parametrů této činnosti. Jedná se o technologicko-ekonomickou stránku produkce. Za jaké ceny firma nakoupí které vstupy, jak je zkombinuje a jak velkou produkci s nimi dokáže v co nejvyšší kvalitě docílit, to jsou otázky teoretické i ryze praktické.

Mikroekonomie je analyzuje pomocí produkčních podnikových funkcí, které matematicky vyjadřují, jaký maximální výstup ve fyzických jednotkách lze s danými vstupy a technologií dosáhnout. Obvyklý průběh produkčních funkcí ukazuje na dva významné produkční trendy: a) na zákon klesajících výnosů (klesajícího mezního $prod\ kt$) při jednom rostoucím vstupu, b) na trend výnosů z rozsah při proporcionálně rostoucích vstupech. Uvedená problematika se větší či menší měrou týká každé technologie a tudíž i každé firmy. Je proto dobré mít o možných i reálných tendencích vývoje celkového (fyzického) produktu, průměrného produktu a zejména marginálního produktu konkrétního výrobního faktoru alespoň základní poznatky.

vstupů.

Výnosy z rozsahu = trend dlouhého období

Izokvanta produkce = linie stejného množství produkce

Izokosty - linie stejných nákladů

